

A munkarendszerek modelljeinek alkalmazására ajánlható volna a rendszer-gazda erdő- és fafeldolgozó gazdaságok kijelölése.

Az oktatási intézmények gondoskodjanak arról, hogy jó felkészültségű szakmunkások, technikusok, erdész-gépész üzemmérnökök végezzenek és álljanak munkába az erdő- és fafeldolgozó gazdaságokba a munkafolyamatok, gépsorok irányítására, a munka szervezésére.

Célszerű volna, ha a kutatási intézmények technológiai modelleket dolgoznának ki az ajánlott gépsorokra és a számításba jövő gépek minősítését mielőbb elvégeznék. A minősítés eredményeiről az eddigiekhez hasonlóan „Piroskönyv” sorozatban tájékoztassák az erdő és fafeldolgozó gazdaságokat. A gépminősítés elősegítésére meg kell gyorsítani az ERTI számára az Erdészeti Gépkísérleti Állomás Gödöllőn való felépítését.

Az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok számára javasoljuk, hogy ahol még nincs fejlesztési csoport, ez minden gazdaságnál létre jöjjön és feladatuk legyen a kutató intézetek által rendelkezésre bocsátott modellek helyi adaptálása. Biztosítsák a munkafolyamatban az egyes gépek teljesítményének összhangját, a munkacsomópontok helyes meghatározását és kialakítását. A gazdaságok fejlesszék ki a karbantartó és javítóműhely hálózatukat, korszerűsítsék azokat, hogy a magas önköltségű gépeket üzembiztosan tudják üzemeltetni.

Kérjük a társadalmi szerveket, hogy segítsék elő a vitatott kérdések nyílt fórumokon, szakosztályok összevont tanácskozásán való megtárgyalását.

HOZZÁSZÓLÁS

A TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK FAKITERMELÉSI SZEKCIÓÜLÉSÉNEK ANYAGÁHOZ

Jó tíz éve, hogy az erdészeti gépesítésben dolgozom. Hozzászólásomat az ülés-
szak előtt, a meghívó áttanulmányozása alapján állítottam össze. A tíz évi gépe-
sítési gyakorlatban szerzett tapasztalataim alapján a következő néhány gon-
dolatot szeretném elmondani:

Mindenekelőtt: végigéltem a műveleti gépesítés időszakát, amikor az alap-
anyagtermelés hagyományos műveleteit igyekeztünk gépesíteni. Ez természe-
tesen hozott eredményt, de napjainkban már egyre feszítőbben hat, lévén az
erdészeti munkaerőkibocsátó ágazat, az intenzív fejlesztésre kellene néhány éve
átternünk. Az áttérésnek azonban rengeteg akadálya van, s ezek közül most
néhányat szeretnék megemlíteni.

Először is a választék kérdése

Elképesztő, hogy 1979-ben a bányászati anyagokat mandzsettával kell elő-
állítani, mert ez több mint száz éve így van. Az is elszomorító, hogy a papír- és
forgácslap-iparunk még ma is a méteres hosszúságú alapanyaggal dolgozik.
A méteres hossz ugyancsak régi, ma már minden szempontból rossz és mégis
ezt kell előállítanunk.

A téglaiipari rekonstrukció eredményeképpen a téglát kötegelt állapotban —
az ugyanis a daruzhatóság feltétele — szállítják ki a vevő részére. A világ leg-
természetesebb dolga, hogy ez így van. Ezzel nem azt mondom, hogy a méteres
választékot kötegeljük — bár átmenetileg ez is jelenthet megoldást —, hanem

azt, hogy az alapanyag felvevőknek kell lépni saját alapanyagellátásuk érdekében.

Valamikor az erdőgazdaságok igen örültek, hogy a korábban tűzifának eladott termékekből kérgezéssel értékesebb választékot tudtak előállítani. Ez még a fejlődés extenzív szakaszában volt jellemző. Ma viszont a hasáb és bordás növésű faanyagra egyáltalán nincs termelékeny, a kemény lombos dorong faanyagra pedig megnyugtató, erdőgazdasági szintű kérgezési megoldás. Mindannyian tudjuk, hogy csak a dobkéregző gépek oldhatják meg a kérdést, de nem az alapanyagtermelő, tehát fagazdasági szinten. Ezen a téren sincs semmi-nemű előrelépés.

Másodszor a felkészítés dolga

Ma már szinte közhelynek számít, hogy a technikaváltás következik. Én ezt másképp fogalmaznám. Lesz technikaváltás az alapanyagtermelés bizonyos területein, de ez az éves fakitermelésünk kisebb hányadát érinti. Egyetlen előadás nem foglalkozik a kemény lombos fafajokra alkalmas többcélú fakitermelő gépek alkalmazhatóságával. És ez nem véletlen. Az sem véletlen, hogy az aprítéktermelő munkarendszert csak értéktelen faanyagra alkalmazzuk.

Elismerem, hogy a többcélú fakitermelő gépek, alkalmazási területükön — fenyő, nyár és esetleg éger fafajok esetén — komoly élőmunka-megtakarítást hoznak — a szolnokiak ŐSA sora ezt nálunk is bizonyította fenyőben — de talán hiú ábrándnak kell neveznem azokat az elképzeléseket, hogy ezeket a gépeket alkalmazással lehet tenni koronás, kemény lombos fák kitermelésére, különösen felkészítésére. Márpedig a kemény lomb felkészítése igen nagy gond.

A hetvenes években országosan hangoztattuk, hogy a felkészítő telepeké a jövő. Ki is számoltuk, hogy milyen kapacitásból mennyi szükséges. Aztán el-sikkadtak ezek a fejlesztési elképzelések — talán a hosszúfás munkarendszer felkészítőpados módszerének térhódítása miatt — és ma egy kicsit processzor-szemléletűek lettünk, nem is beszélve az aprításról.

Az aprításról közbevetőleg annyit, nem hiszem, hogy a közeljövőben az értékes és méretes kemény lombos fafajainkat aprítani fogjuk. Csak egy pillantást kell a bútoriparra vetnünk. A bútorok újra keretszerkezettel készülnek. A furnért nem sikerült kiszorítani és már nálunk is komoly igény van a kemény lombos, natúr nyílászárókra.

Régi munkatudományi tétel, hogy az egyes munkaműveleteket ott kell elvégezni, ahol az a legtermelékenyebb. A felkészítésre adaptálva, ezt úgy mondanám, hogy *a felkészítést telepen kell megoldani*. Az első hazai próbálkozások kudarcai, melyet jóllehet egy-egy gazdaság viselt, nem téríthetnek le bennünket a helyes útról. Biztos, hogy a térgörbe keményfát is lehet sorra vinni és hogy lehet találni megfelelő hosszúfa szállító járművet. És az is biztos, hogy a mainál *jobb és több feltáró utat* tudunk és kell építeni. Valószínű, hogy a felkészítés jelenlegi körülményei — az őszi és tavaszi sár, a nyári meleg és por, a rengeteg élőmunka és a viszonylag alacsony bérezés — hosszú távon nem tűrhetők még akkor sem, ha dolgozóinkat szállítjuk, biztosítunk számukra egy bódét, és haza is szállítjuk őket. Ez van ugyanis a felkészítő padon.

Befejezésül 1970-ben olvastam PESTAL professzortól: „Az erdőgazdasági üzem egyre rosszabbodó pénzügyi helyzete hívja fel a figyelmünket, hogy csupán a korábbi munkák gépi úton történő végeztetésével, a kitermelési módszerek és választékok megtartása mellett végponthoz, s ezzel *fordulópont*hoz érkezünk. Még hogyha munkásainkat úgy körülaggatjuk gépekkel, mint egy

karácsonyfát, ezzel többé egyedül semmiféle alapvető javulást elérni nem tudunk. A további racionalizálás a gépet állítja a központba és az egész munkaszervezést, kitermelési technikát és választékolást ahhoz igazítja hozzá. Az eddigi gépekkel még lényegében respektálni lehetett a birtokhatárokat, az újakkal azonban már nem. Ha eddig az erdőgazdaság gépesítéséről beszéltünk, úgy a most kezdődő új szakaszt *iparosításnak* kell neveznünk. Ezt a fejlődést éppúgy nem tudjuk feltartóztatni, mint ahogy 100 évvel ezelőtt a gyáripár felváltotta a kézműipart.”

Az idézet kapcsán: bízom abban, hogy az iparosítást a faanyagtermelő ágazatban is meg tudjuk valósítani és le tudjuk küzdeni az intenzív fejlődés akadályozó tényezőit. Ez ki is jelöli legfontosabb feladatainkat:

- Tárcaközi szinten komoly revízió alá kell vonni választékainkat és a méteres faanyagot minél előbb el kell felejtenünk.
- A papírfá kérgezését vagy kérgező üzemeknek, vagy az alapanyagfelvevőnek kell átvenni.
- Kemény lombos felkészítő sor kifejlesztésére pénzügyi alapot kell teremteni.
- Főfeltáró útjainkat új műszaki paraméterekkel kell a továbbiakban építenünk.
- A többcélú fakitermelő gépeket és az apríték-termelést alkalmazási területeükön be kell vezetni az élmunka-kiváltás érdekében. Mivel ezen gépek beszerzése és üzemeltetése megkérdőjelezi a jelenlegi gazdasági hátteret, legalább a beruházást komolyabb állami támogatásban kell részesíteni.
- Utolsóként, de nem utolsósorban, a VI. ötéves tervben az erdészeti ágazat fejlesztési alapját bővebben kell megteremteni! Ma egy jó átlagos erdőgazdaság gépüzemi szinttartó beruházása évi 25 millió forint körül mozog. Ha faipari rekonstrukciót is végez, a legjobb esetben a szinttartást tudja végrehajtani. Ez sokáig nem tartható! Ha lépni akarunk és kell is az alapanyagtermelés vonalán, akkor a következő tervidőszakban az anyagi alapokat minden körülmények között biztosítanunk kell!

Mátrabérci Sándor

Az ipari erdőnek talán legracionalizáltabb példáját adja a legnagyobb svéd cellulóz részvénytársaságnak — az SCA-nak — az ország északi részén több mint kétmillió ha-nyi erdeje. A viszonylag vékonyabb méretű lucot és erdeifenyőt 97%-ban tarvágással termelik ki. Az előhasználatot a jelenlegi 3%-ról a jövőben sem tervezik 10%-nál nagyobbra. A faállományokat ezért viszonylag korán kell véghasználati hálózatba hozni. Olyan ültetési hálózatot alkalmaznak, amely mellett az egyetlen, értékesíthető fát nem adó tisztítás 3—4 m felsőmagasság elérésekor szükséges. Erősen racionalizált a felújítás. Burkoltgyökerű csemetével a teljes hőmentes időszakban ültetnek. Kézi ültetésben egy fő napi teljesítménye 1500 csemete. Ültetőgépekre egyelőre csak prototípusaik vannak. Fontosnak tartják a biológiai racionalizálást, csak szelektált anyagot ültetnek és a luc és erdeifenyő mellett egyre több *Pinus concorta*-t alkalmaznak. Ez 50—100%-kal nagyobb terméseredményt ad és az előbbieik méretét 20 évvel korábban éri el. Erőteljesen trágyázzák, javítják a gyenge termőerejű talajokat. A különböző racionalizálási intézkedésekkel elérték, hogy a munkákat ma a 20 évvel ezelőtti munkáslétszámnak 12%-a végzi el. Kereken évi egymillió m³ fát mindössze 350 egészévben foglalkoztatott munkás termel és közelíti ki út mellé. Ezek jól képzett munkaerőket kívánó, de jól is fizetett és biztos munkahelyek. Nagy súlyt helyeznek az erdőfelvételi adatoknak komputeres nyilvántartására, mert minden intézkedésüket szimulációs módszerrel optimalizálják előzetesen. Így határozzák meg a legkedvezőbb törzszámartást, talajjavítást, fafaválasztást stb.-t, az erdő jövőendő állapotára vonatkoztatva.

(AFZt, 1979. 5. Ref.: Jérôme R.)